

Bertil Dorch & Peter Zeeberg (red.):

De Nova Stella. Tycho Brahes bog om den nye stjerne (1573),

ovs. af Chr. Gorm Tortzen, Peter Zeeberg og Minna Skafte Jensen under medvirken af Claus Farbricius,

Syddansk Universitetsforlag, Odense 2022, 239 s., 398 kr.

Anmeldt af Sebastian Olden-Jørgensen

Jubilæumsårenes magi er en vigtig videnskabelig resurse. Når runde år nærmer sig, sidder midlerne til forskning og formidling løsere, og skam få den, der ikke udnytter den slags i en god sags tjeneste. I 2022 var det således 450 år siden, den unge Tycho Brahe en aften i november 1572 opdagede en ny stjerne i stjernebilledet Cassiopeia, og i sommeren det følgende år 1573 udkom så den bog, hvis titel normalt forkortes til *De Nova Stella*, og som udførligt beskriver fænomenet - plus meget mere skal det vise sig. Ret beset var Tycho hverken den første, der så den supernova, der i realiteten var tale om, eller den første, der skrev om den. Bogen fik efter alt at dømme heller ikke større udbredelse eller gennemslagskraft, men det har ikke hindret en sen eftertid i at indlemme den i den videnskabshistoriske kanon og hæve Tychos geni til skyerne, hvilket en endnu senere eftertid selvfølgelig atter har relativiseret. Alt dette har dog ikke efterladt Tychos bog i vejkanten som et overstået kapitel i den lidt for firkantede fortælling om "den videnskabelige revolution". Det er stadig fascinerende at læse hans knivskarpe iagttagelser af den nye stjerne, men der er også så meget mere end det. Det egentlig nye ved denne udgave af *De Stella Nova* er, at den omfatter hele værket i dansk oversættelse og ikke kun den del, der handler snævert om opdagelsen af den nye stjerne. Denne del har nemlig været oversat og udgivet før, og det har dele af det øvrige indhold også, men nu er det hele samlet i form af en faksimile af teksten (på venstresiderne) og den tilhørende danske oversættelse (på højresiderne). Dertil kommer det obligatoriske forord og hele to indledninger: Et essay om Tychos opdagelse i videnskabshistorisk perspektiv ved Helge Kragh og en boghistorisk og litterær håndsrækning ved Peter Zeeberg. Hvad man derimod må savne, er en regulær indledning, der omfatter alle dele af værket, en udførlig litteraturliste, en løbende kommentar og et register. Læseren antages tydeligvis selv at have helt styr på, hvad "pyronomisk forskning" og "den spagyriske Kabbala" er, for slet ikke at tale om hele det astronomiske og

astrologiske begrebsapparat af “kolor”, “carpentum”, “aphetiske punkter”, “anareter” og meget mere. Nogen hjælp vil den opmærksomme læser dog få ved at granske afsnittet “Noter om oversættelsen”. Her oplyses det nemlig, at man kan finde yderligere henvisninger og kommentarer ved at konsultere Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs onlineudgave af Tycho Brahes skrifter på den lovende, men langt fra færdige tekstportal text.dsl.dk. Det er også rigtigt, i hvert fald i et vist omfang og for nogle af teksternes vedkommende.

Man må derfor sige, at både som videnskabelig og som formidlende udgave er denne udgivelse noget amputeret. Alligevel er der meget at komme efter. For det første foreligger værket som nævnt nu i sin helhed på dansk, og det er og forbliver det optimale udgangspunkt for forståelsen. Det betyder, at vi ikke kun har selve beskrivelsen af den nye stjerne og Tychos fascinerende diskussion af dette fænomen, der bogstaveligt talt sprængte det eksisterende videnskabelige paradigme. Vi har også hans efter tidens målestok mindst lige så videnskabelige og stringente astrologiske diskussion af stjernens omfattende følger for vejret og det politiske liv i de følgende år. Denne del af Tychos bog, der i udpræget grad må karakteriseres som anvendt forskning, står i pudsigt kontrast til forordets ensidige fokus på hans “grundforskning”, men er ikke mindre interessant ud fra en kultur- og videnskabshistorisk synsvinkel.

Men der er mere endnu. Bogen rummer også en lang og meget teknisk afhandling om en meteorologisk kalender og en ikke mindre teknisk afhandling om en kommende måneformørkelse, som ganske overgår denne anmelders forstand og matematiske formåen. Teksten om måneformørkelsen afsluttes i øvrigt ligesom det førnævnte afsnit om den nye stjerne med udførlige astrologiske analyser af den kommende måneformørkelses betydning for vejret og det politiske liv. Det vil sige, at vi igen møder den nære sammenhæng mellem “grundforskning” og “anvendt forskning”. Dertil kommer hele det tidstypiske humanistiske apparat af indledende og afsluttende breve og digte, der rummer stof både til tidens lærdomskultur og Tychos selvforståelse (han har været uudholdelig selvfed).

Så med andre ord: Udgivelsen giver for første gang os, dvs. de ikke- eller kun i begrænset grad latinkyndige, adgang til hele *De Stella Nova* og dermed i en vis forstand også til den hele Tycho Brahe og til hele den uforkortede videnskabshistorie med dens for os gådefulde blanding af fremtidssvanger empirisme, håbløst forældet aristotelisk naturvidenskab og humanistisk moralfilosofi og venskabskult tilsat lige dele aristokra-

tisk selvbevidsthed og lærd selviscenesættelse. Dele af dette stof kræver særlige forudsætninger, og her er udgaven karrig med hjælp, men det ændrer ikke ved den grundlæggende taknemmelighed, alle venner af det sene 1500-tals videnskabs- og kulturhistorie må nære over for udgiverne og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab for at have grebet lejligheden til at fejre Tycho.